

Mám jednu ruku dlouhou...

V noci z prvního na druhý den letošního roku zemřel ve vítkovické nemocnici – po čtyřletém boji s rakovinou – dramaturg, dramatik, scenárista a také náš kolega, divadelní publicista a novinář Marek Pivovar (26. 6. 1964 Brno – 2. 1. 2021 Ostrava).

DN

Propojoval teorii i praxi, reflexi i tvorbu. Rozuměl oběma stranám zdánlivě nepřekročitelné barikády aktivních divadelníků a jejich kritiků, stál v životě na jejich obou stranách. Bylo vždy potěšující se s ním setkat, diskutovat či jen tak popíjet pivo. A stejně radostné a zájmuhodné bylo sledovat jeho uměleckou dráhu. I v ní propojoval svobodomyšlnost, drzost a pikantnost s romantikou, vzdělaností a sečtělostí. Po brněnské novinářské éře zamířil v roce 1994 do Ostravy. Byl dramaturgem Národního divadla moravskoslezského, podílel se zde na přibližně šedesáti inscenacích, stál u zrodu a diskusních platform festivalu Ost-ra-var, psal dramaturgické i původní hry. K nejvýraznějším patřily jeho autorské spolupráce s režisérem Radovanem Lipusem. Za všechny jmenujme Rychlé frézy či Romanci pro křídlovku v NDM, Z deníku Ostravaka v Divadle loutek, Vrátila se jednou v noci v pražském Divadle na Vinohradech nebo Amberville v Divadle Alfa v Plzni.

Dáváme slovo dvěma jeho nejbližším přátelům a spolupracovníkům.

MARKU, MILÝ VOLE,

necht' ostatní prominou, že jsem použil oslovení, které jsme měli pro chvíle rozverně a důvěrně, když na nás přišlo blues.

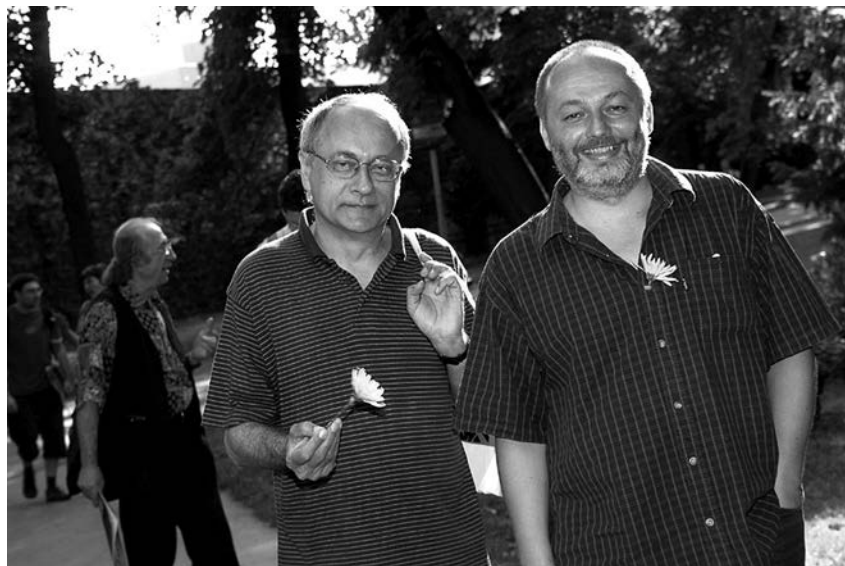
Blues na nás chodilo různě. Když padly mlhy v jižních Beskydech, když život byl na háčku nebo když naše milované hokejové kluby, Tvoje Vítkovice a moje Kometa, zpackaly zápas. Někdy jsme si dělali blues sami – na mém předpotopním gramofonu nebo s kazeťákem na cestách a mezi všemi chraplavými králi jsme nadevše hráli Toma Waitse a Jana Spáleného. Jednou, když jsme pokoušeli osud, jsi vyslovil přání, aby – až nadejde ta chvíle – Ti právě tito dva zahráli tesknou píseň splynutí Dnes opouštím přístav, kde duše ztrácí se v dálce, míří za oceán. Když jsi odplul, otevřel jsem si tu naši bluesovou antidiskotéku, Tebe jsem rozpálil jako svíčku a postavil co nejbliž k bedně, abys dobře slyšel, když jsi ten nedoslýchavý.

Marku, jistě si vybavuješ ze Svěrákovy Jízdy tu památnou scénu v kabrioletu na křižovatce, v níž Radek Pastrňák říká Jakubu Špalkovi: *Jsou cesty hlavní, po kterých jezdí zločinci a policajti, a pak jsou cesty vedlejší a těmi pojedeme my.* Byl jsi romantik vedlejších cest, kde můžeme zkoušet, co nám nejlíp zachutná, jak zpívají Buty. Ale více než silnice Tě přitahovaly železnice a mezi nimi zejména ty zapadlé, kde není kam spěchat. Vzpomínám na jízdu zarostlou osoblažskou úzkokolejkou kdysi dávno při jedné z našich chlapčských dovolených s dětmi, s Tvými Jáchymem a Klárkou a s mojí Barunkou,

kteří se s námi tak bezelstně radovaly, když jsme měli „jednu ruku dlouhou“.

Svým způsobem byl vedlejší cestou i Tvůj útěk k divadlu a z jihu na sever Moravy. Našel jsi tu stejně trhlé kumpány. A mezi nimi nejtalentovanějšího Radka Lipuse, jehož prvorepubliková kavárenská elegancie si tak náramně hověla s Tvou bezstarostnou hospodskou výmluvností. Období s Radkem bylo určitě divadelně neúspěšnější a také Tvé nejšťastnější. Vyprávěl jsi mně s neskonalým obdivem o bystrém úsudku Tvé ženy Kateřiny, která při návštěvě zkoušky Větru ve větších sasafrasu pronesla: *Vy nepracujete, vy si hraje na indiány.* Asi nejkrásnější byla vaše Romance pro křídlovku, tak dojemně opravdová, magická a melancholická s tím závěrečným táhlým trubkovým sólem, tak krásná, že dosahovala výšin vašich nejpovedenějších ptákovin.

Pak přišla Bílá Voda. Když jsem za Tebou přijel do té odlehle jesenické

V roce 2000 s teatrologem Janem Roubalem na 43. Wolkrově Prostějově. V pozadí Mírek Kovářik. Bohužel nikdo z nich už tu není... FOTO BOB PACHOLÍK

obce, kde do kraje tak ohromující způsobem ční barokní stavby piaristické koleje, kláštera a kostela Navštívení Panny Marie, byl takový dubnový nečas, že jsme vzácně povolenou vycházku museli otočit – do hospody. Tehdy jsi mně objevil pečený čaj. A tehdy nastaly v naší hospodě jiné časy. Už nebyly tak radostné. Ale Ty jsi nadále zůstal mistrem vtípů a také mistrem statečného boje s tou nejzákeřnější nemocí, která přišla tak záhy a které jsi přes čtyři roky odolával. Vzpomínám si, jak jsi po návratu ze své první nemocnice užasle líčil, jaké všechny vnitřní orgány Ti krom slinivky odebrali a jak lakonicky Ti to sdělili. Představovali jsme si černohumorně, jak to tam vevnitř u Tebe asi teď vypadá a co si ty zbylé orgány asi tak počnou, když jim přibýlo tolik práce. Loni v pozdním jaru jsi zavolal: *Svině*

se vrátily. Musím k moři. Hned. Myslím, že tehdy ses začal loučit, že tehdy jsi začal měřit čas.

Ten čas by byl ještě běžel, protože Tvoje odhodlání Tě neopustilo. Nebýt korony, která si nemohla vybrat horší chvíli než Štědrý večer. Tu kombinaci už nešlo zvládnout. Když jsem za Tebou přijel na Nový rok do vítkovické nemocnice, oblékli mě do ochranné uniformy. A bys mě vůbec poznal, vzal jsem si dvě poznávací znamení. Do jedné ruky pivo, do druhé ruky svou právě vytištěnou knihu, o kterou ses zasloužil nejen morální podporou, ale také poznámkami k rukopisu, kdy jsi mi opravdu nic nedaroval. Nezklamal jsi. Vybral sis pivo. Bez zaváhání. Sundal sis kyslíkovou masku, nastavil svůj plastový kelímek a pravil: *Pane vrchní, nalévejte, a plnou. A sobě taky.* Muselo Tě to stát spoustu sil. Tak jsme spolu na té infekční jednotce popíjeli pivo, tak trochu jako za starých časů. A řekli jsme si při tom pár slov, která si chlapi obvykle neřekají, aby nevypadali jako baby. A drželi jsme se za ruce, jako malé děti. Nechtěl jsi mě pustit. Věděl jsi, co já jsem nechtěl ani tušit: že je to naše poslední pivo.

Druhého dne jsi „zamířil za oceán“. Marku, milý vole, posílám Ti na tu Tvou plavbu vzkaz: *Zlom vaz. Už slyším Tvoji repliku: Čert Tě vem.*

JIŘÍ VORÁČ, Tvůj vůl

MARKU, PACHOLKU MILOVANÝ,

z jakého místa, z které strany mám vstoupit do tohoto dopisu, co jsem nikdy nechtěl psát? Vím však bezpečně, že Ty, jeho zcela předčasné adresát, můžeš se tam, kde právě jsi, škodolibě smát mému lopotnému zápolení

s textem, jímž se právě probíjím jak džunglí mačetou. Nevím ani, jakým světem nebo planetou zrovna procházíš, ale ať je to kdekoli, jsem si jist, že každé z těch neznámých míst má podobu stinné a vlídné zahradní restaurace s talentovanou = krásnou dívčí obsluhou. Před sebou máš rozečtenou knihu, orosený půllitr, kolem sebe mudrující starobělské rybáře a strejce. Vedle u stolu, za stromem, za mrakem, za sudem nebo snad, bůhsud, za duhou Frank Zappa čeká na Toma Waitse, který má tady u nás ještě na práci pár desek, filmů a nějakou tu šňůru.

Tak Ti tedy píšu někam, asi vzhůru, jak bývá v takových chvílích zvykem předpokládat. Slyším obracet stránky v knize, kaštaný z korun padat, slyším, jak tiše pokašláváš smíchem a velice potouchle jsi rád, že změnily se role a já mám text pro Tebe někam odevzdat. Vzpomínáš spokojeně na všechny své divadelní hry, co jsi mi dával vždycky až úplně na poslední chvíli, s brucívou poznámkou jen na půl utroušenou: *Režiséři by měli text dostávat až na první čtenou. Víš, jak příšerně teď hrály hokej Vítkovice?* Objednáš další pivo, možná přistane třeptivá slivovice nebo ledová hanácká vodka z Prostějova. A vášnivě vzlétnou sny, touhy i opeřená slova. Tak moc bych chtěl potkat se s Tebou znova třeba na naší odborné exkurzi do Palírny U Zeleného stromu. Jako poslední vraceli jsme se domů, či spíše – přes audienci U krále Ječmínka – do hotelu Avion.

A pořád bylo o čem mluvit a pořád v hlavě dychtivý maraton všeho, co určitě musíme v divadle ještě udělat. Aby to mělo kouzla a čáry máry. Radost, hru i spád... A tak jsme si hráli s Čapkem, Gravesem, Molièrem či Mussetem, s Hrubínem, Stevensonem, Borgesem i se světem fantastických příšer, kovbojů, budovatelů a Rychlých fréz, na té společné rallye Ostravou, Banskou Bystricí, Plzní a Prahou nás čekal chrabrý Šaryk, věrný pes tankistů i plyšáku z luxusní čtvrti Amberville. Ostravak dostával víc než deset let svůj díl a zval nás křídlovkou ku tanci na sto dvacet kolotočových Romancí místo zbytečného pláče. Cestou z Katovic, Krakova či Vídně jsme narazili na Hrbáče, který jako Klasik v pornoshopu Nejspíš snil o Pitínskému Matce. Yvonna, princezna burgundánská, s námi prodlela jen krátce, než s Neználkem, Ellingem a Kjelem Vrátila se jednou v noci zpět. Zkrátka, těch eskapád bylo určitě přes třicet.

Ale nejde zdaleka jen o divadlo, je třeba, aby zřetelně tu padlo, že jsi

Se svou ženou Kateřinou u Jiřího Voráče na zahradě krátce po své první operaci (Brno – Kraví hora, léto 2016) FOTO JIŘÍ ŠIMÁČEK

byl jediný vypravěč *kreslených vtípů*, kterého jsem kdy na světě potkal. Marku, stále ti naslouchám, snažím se pochopit kresbu slov, zatímco možná už se nese další lesklá vodka, kniha nebo film čerstvý jako žhavý kov, které určité musíme ještě vypít, číst a vidět. Anebo všechno dohromady, opít se knihou, číst filmy a přes stránky knih v lidech hledat stesk, zábavu i naše společné vedejší trapné klopýtání. Při těchto dobrodružných expedicích nelze se neporanit a ty jsi nezůstával při zdi někde v zdu a v bezpečí. Vydal ses před pár lety až k divokým a smrtonosným vodopádům. Před zřícením do hlubin propasti Tě ledová zátoka Bílé Vody zachránila a vyléčí, vrátí ještě na pár let k oderským rybníkům a starobělským sadům. Ještě na chvíli, než krutě napadnou tě ze zálohy přesily zákeřného mnohozvířete, s nímž většinou bohužel nelze dlouho vyhrávat. Jako by Boris Vian své Chloe na prsa leknín klad, až k poslednímu domlčení. Někdo, kdo tu všude tak intenzivně byl, tu náhle nikde není...

Jenže takhle ten dopis nelze odeslat. Ne, Marku, pacholku milovaný, vždycky když jsi přemýšlel, mnul sis nos nebo se škrábal za uchem. Jistě, všichni věděli, že máš problémy se sluchem, ale Ty jsi i s tímto skutečným handicapem uměl často velmi rád, brilantně a múzicky pracovat. Termíny? Co Tě nezajímalo, to jsi intenzivně neslyšel, ale když někdo v dálce tichounce promluvil o tenise, krásné herečce, Michalu Ajvazovi nebo novém filmu bratří Coenových či Jima Jarmusche, rázem bylo po urputné sluchové porušce a byl jsi hned živě celý uprostřed debaty. Takže dobře víme oba, já a Ty, že nemohu teď skočit na tenhle Tvůj čerstvý trik, že tu s námi jako navzděky už nejsi.

Tož, zatím v té vesmírně vlídné zahradní restauraci rozkošnický čti si a u talentovaných slečen něco k pití objednej si. Tam přeče žhavé slunce do nápojů nepíchá. Nic se nezmění, jen jsi prostě zase někam na hokej pospíchal a z téhle naší společné tramvaje vystoupil ještě před smyčkou, o hodně stanic dřív. Ale nic si nemaluj, jednou si k Tobě zase všichni přisedneme. Na pár rozličných předmětů, snů, her a jiskrných piv...

Tvůj RADOVAN LIPUS

Jiří Voráč (vlevo) a Marek Pivovar na soukromém koncertu Jana Spáleného v příležitosti Markových padesátin (Brno-Obřany, léto 2014) FOTO ARCHIV JIŘÍHO VORÁČE